

VII.600.15.2021.MM

**Pan
Piotr Gliński
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Kultury i Dziedzictwa
Narodowego**

ePUAP

Szanowny Panie Premierze,

do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan [redacted] w sprawie dotyczącej wniosku o przyznanie Jego matce Pani [redacted] Krzyża Wolności i Solidarności. Z treści wniosku i załączonej do niego dokumentacji wynika, że pismem z dnia 19 czerwca 2020 r. Organizacja Międzyzakładowa NSZZ „Solidarność” przy Urzędzie Wojewódzkim [redacted] wystąpiła do Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej o nadanie Krzyża Wolności i Solidarności dla Pani [redacted]. Jako dowód w sprawie przedstawiono kopię decyzji Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w Warszawie nr DSE2 K1014 D12573 11D/19 z dnia 11 stycznia 2019 r. potwierdzającej nadanie Pani [redacted] statusu działacza opozycji antykomunistycznej.

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej nie jest możliwe wznowienie sprawy o nadanie ww. odznaczenia. Organ stoi na stanowisku, że kryteria przyznawania statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub represjonowanej z powodów politycznych, określone w ustawie z dnia 20 marca 2015 r. *o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1255; dalej jako: ustawa o działaczach opozycji antykomunistycznej), różnią się znacząco od kryteriów

przyznawania Krzyża Wolności i Solidarności zdefiniowanych w art. 15a ustawy z dnia 16 października 1992 r. *o orderach i odznaczeniach* (Dz. U. z 2020 r. poz. 138; dalej jako: ustawa o orderach i odznaczeniach). Jak podnosi Instytut Pamięci Narodowej, nadanie przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych osobie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub represjonowanej z powodów politycznych, nie stanowi przesłanki do przyznania odznaczenia, jakim jest Krzyż Wolności i Solidarności.

W ocenie RPO na uwagę zasługuje fakt, że przepisy w obu ustawach odnoszą się do działalności w nielegalnych strukturach, których celem była działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka. Identycznie również definiują zakres czasowy tej działalności. Zatem mimo braku identyczności co do wszystkich przesłanek zachowują wiele elementów wspólnych, które odgrywają znaczącą rolę przy podejmowaniu decyzji o przyznaniu odznaczenia. Ponadto Instytut Pamięci Narodowej podnosi, że proces przyznawania odznaczeń ma się charakteryzować obiektywizmem. W rozumienie tego pojęcia wpisuje się przeprowadzanie dowodów zgodnie z art. 5 pkt 1 oraz pkt 5, 6 i 7 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej – wskazują one bowiem na rzetelność procesu dowodowego przed wydaniem decyzji o statusie działacza opozycji antykomunistycznej lub represjonowanej z powodów politycznych. Przyznanie takiego statusu powinno zatem świadczyć o zasługach danej osoby. Zważywszy na fakt, że uzyskanie pozytywnie zweryfikowanego wniosku może zostać uzasadnione w oparciu o różne źródła, tj. informacje zawarte w materiałach archiwalnych z zasobu IPN, akta śledztw pionu prokuratorskiego IPN, dostępną literaturę, niepublikowane dotychczas opracowania naukowe Biura Badań Historycznych IPN lub dokumenty dostarczone przez wnioskodawcę bądź kandydata, różnorodność źródeł i ich otwarty katalog potwierdza jedynie możliwość uwzględnienia decyzji wydanej przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych dla danej osoby o przyznaniu jej statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub represjonowanej z powodów politycznych, tym samym traktując przeprowadzony przez ten organ proces dowodowy na równi z rzetelnością procesu przeprowadzanego przez Instytut Pamięci Narodowej. Fakt, że Instytut Pamięci Narodowej nie jest zobligowany do występowania o udostępnienie dokumentacji zebranej przez Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych na potrzeby prowadzonego tam postępowania, przysparzać może problemów wnioskodawcom,

którzy muszą udowadniać swoje zasługi w procesie wnioskowania o przyznanie odznaczenia. Takie mechanizmy nie tylko wydłużają proces, ale mogą także niesłusznie powodować odmowną decyzję.

W pismach kierowanych do RPO Wnioskodawca stoi na stanowisku, że w przypadku osób o statusie działacza opozycji antykomunistycznej Prezes IPN, uchylając się od złożenia do Prezydenta RP wniosku, o którym mowa w art. 31 ust. 6 ustawy o orderach i odznaczeniach, narusza prawa tych osób.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), zwracam się do Pana Premiera z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w niniejszej sprawie i wskazanie, czy w ocenie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego zasadne byłoby dokonanie zmian legislacyjnych w zakresie wzajemnych relacji przepisów dotyczących przyznawania statusu działacza opozycji antykomunistycznej i przyznawania Krzyża Wolności i Solidarności.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/